

Kads ir ASCOBANS Baltijas juras cukdelfinu populācijas atjaunošanas plans (Jastarnas plans)?

Ievads

Lai gan skaita zina šis sugas parstavju vel ir diezgan daudz - vismaz salidzinajuma ar citiem valveidigajiem - ostu cukdelfinu izplatibas areals ir strauji samazinajies, tai skaita un, iespējams, visvairak tas jutams tieši Baltijas jura.

Populācijas samazinašanos Baltijas jura ir ietekmejušas gan cukdelfinu medibas, gan to masveida bojajeja ipaši bargas ziemas, ka ari vides kvalitates pasliktinašanas. Lai ari kadi butu iemesli, ir skaidri zinams, ka atseviški gadījumi, kad cukdelfini nosmok zvejas tiklos (piezvejas rezultata), liela mera ietekme cukdelfinu populaciju, kas pašlaik veido tikai nelielu dalu no kadreiz tik izplatitas sugas šaja regiona un trauce sugas atjaunošanas procesu.

Ne tikai ASCOBANS (Ziemeleiropas valstu vienošanas par mazo valveidigo aizsardzibu Baltijas un Ziemeļjura) dalibvalstis, bet ari citas starptautiskas organizācijas (Starptautiska valu komisija - IWC, Starptautiska dabas aizsardzibas savieniba - IUCN, HELCOM) jau sen atzinušas, ka nepieciešams izstradat Baltijas juras cukdelfinu populācijas atjaunošanas planu.

Jastarnas plans ir izstradats **starptautiskas sadarbības rezultata**, kas istenota ar ASCOBANS atbalstu. ASCOBANS dalibvalstu otras tikšanas laika (Bonna, Vacija 1997. gada novembri) tika pienemta rezolucija par valveidigo mirstibas samazinašanu, aicinot dalibvalstis, ka ari valstis, kas nav vienošanas dalibvalstis, bet atrodas teritorija, uz kuru ši vienošanas attiecas, izstradat planu cukdelfinu populācijas atjaunošanai Baltijas jura. Jastarnas plans ir izstradats vairaku zinatnisku iniciativu un tikšanas rezultata, kas sekoja pec rezolucijas pienemšanas. Gatavojot šo planu, tika nemi vera ASCOBANS Baltijas diskusiju grupas (ABDG) izteiktie spriedumi, un 2002. gada 9.-11. janvari Jastarna, Polija, tika organizets seminars atjaunošanas plana izstradei. ASCOBANS Baltijas diskusiju grupa darbojas tikai zinatnieki, turpretim Jastarnas seminara piedalijas 40 dalibnieki, t. sk. zvejnieki, vides aizsardzibas grupu parstavji, valdibas ministriju ieredni, starptautisku konvenciju, ka ari valsts un privatstrukturu parstavji no sešam Baltijas juras valstim. Šada liddaliba atbilst ASCOBANS politikai, kas paredz **iesaistit pec iespējas vairak attieciga regiona ekspertu un ieintereseto grupu parstavju.**

Plana merki un uzdevumi

ASCOBANS pagaidu merkis ir nodrošināt ostu cukdelfinu populācijas atjaunošanu Baltijas jura par vismaz 80 % no sugas ekologiskas kapacitates. Veiktie petijumi liecina, ka šo merki vares sasniegt tikai tad, ja tiks samazinata cukdelfinu piezveja šaja Baltijas juras dala liddiviem vai mazak cukdelfiniem gada (salidzinajuma ar septiniem cukdelfiniem, kas, pec pašlaik pieejamiem datiem, ieklust zvejas tiklos).

Tadejadi atjaunošanas plana merki ir šadi:

1. nekavejoties veikt pasakumus, lai samazinatu zvejas tiklos boja gajušo cukdelfinu skaitu liddiviem vai mazak cukdelfiniem gada un atjaunotu populācijas individu skaitu Baltijas jura liddz 1995. gada registretajam limenim,
2. iespējami isaka laika informet sabiedribu par galvenajam problemam,
3. izstradat detalizetakus (kvantitativus) populācijas atjaunošanas pasakumus, tikliddz bus pieejama jauna informacija par cukdelfinu populācijas stavokli, dati par piezveju un citiem pastavošiem draudiem.

Gan ASCOBANS Baltijas diskusiju grupa, gan Jastarnas seminara dalibnieki uzsvera, ka **piezvejas samazinašana ir galvenais uzdevums**, kas javeic, lai sekmetu ostu cukdelfinu populācijas atjaunošanu Baltijas jura, un ka nekavejoties jauzsak pasakumi, lai samazinatu piezveju. Pieredze citos regionos liecina, ka piezvejas samazinašanai nepietiek veikt vienigi risku mazinošus pasakumus, bet ir jaisteno vesels pasakumu kopums, lai noverstu nedrošibu par iznakumu, palaujoties tikai uz vienas metodes izmantošanu.

Plana merku sasniegšana

Galvenais merkis visu mineto ieteikumu realizešana, kas saistiti ar piezvejas samazinašanu, ir panakt, lai **zvejnieki** un to parstavji ari tiek **iesaistiti procesa istenošana.**

Lai sasniegtu šo merki un piezveju samazinatu liddz iepriekš minetajam skaitam, Jastarnas plans paredz istenot šadus **pasakumus:**

1. Nozvejas apjoma samazinašana konkrētās zvejas vietās.

Visefektīvākais piezvejas samazinašanas veids ir nozvejas apjomu ierobežojums vai pilnīgs aizliegums zvejot ar tīkliem, jo šie pasākumi var ievērojami samazināt piezvejas rezultāta boja gajušo cukdelfīnu skaitu. Tapec Jastarnas plans iesaka Baltijas juras valstīm veikt pasākumus, lai ierobežotu driftertīklu un gruntstīklu izmantošanu zvejošanai Baltijas jūrā. Ir paredzams, ka šie ierobežojumi attieksies gan uz izmantojamo tīklu skaitu, gan arī uz laiku, kad tīkli atrodas ūdenī (turešanas ilgumu).

Ta kā arī pamestie ("klejojošie") tīkli ietekmē zvejas intensitāti Baltijas jūrā, vajadzētu atrast risinājumu "klejojošo tīklu" savākšanai, kas ievērojami samazinātu zvejas intensitāti (un tādējādi noverstu iespēju cukdelfīniem tajos sapīties), taču neiespaidotu nozvejas apjomu.

2. Zvejas ierīču nomaina, aizstājot ierīces, kas var radīt cukdelfīnu piezveju (t.i., driftertīkli un grunts žaunu tīkli), ar alternatīvu ierīci, kas ir atzīta par mazāk bīstamu.

Viens no veidiem, kā saglabāt nozvejas apjomu un tai pašā laikā samazināt piezveju ir zvejas ierīču nomaina ar cukdelfīniem mazāk bīstamu ierīci. Plānā ir izteikts ierosinājums, ka nekavejoties jauzsaķ eksperimenti ar zvejas kratīniem, zivju mūrdiem un aku jēdam, lai īstenotu ilgtermiņa programmu mencu zveja izmantojamo grunts žaunu tīklu aizstāšanai īpaši tajos reģionos, kur uzturas vai bieži ir sastopami arī cukdelfīni. Mencu zveja Baltijas jūrā izmantojamu alternatīvu zvejas ierīču izstrāde un ieviešana tiek uzskatīta par prioritāro merķi. Iesaistītajam valstīm ir jāskaidro ierīču izstrāde, bet to ieviešana jauzsaķ nekavejoties pēc to rentabilitātes novērtēšanas.

Driftertīklu nomaina ar zvejas ierīci, kas ir mazāk bīstama cukdelfīniem, noteikti veicinās to populācijas atjaunošanu, tapec ir ieteicams izstrādāt plānu par driftertīklu nomainu vietās, kur tīklos bieži iekļūst vai varētu iekļūst cukdelfīni. Jastarnas plānā ir uzsvērts, ka jebkura zvejas ierīču aizvietošana vai nomaina ir jāskaidro ar atbildīgajam zvejas pārvaldības iestādem. Tapat jebkura zvejas ierīču nomaina, kas varētu sekmet cukdelfīnu populācijas atjaunošanu, ir jāveic, ņemot vērā to iespējamo nelabvēlīgo ietekmi uz merķa sugu vai citām florām un faunām sugām.

3. Standartizētu datu apkopošana par zvejas intensitāti

Ta kā ir paredzams, ka jebkura zvejas intensitātes samazinašana (driftertīklu un grunts žaunu tīklu izmantošanas ierobežošana) vietās, kur sastopami cukdelfīni, noveršis piezveju, betu lietderīgi, ka, samazinot zvejas intensitāti (un ierobežojot citu zvejas ierīču izmantošanu, lai mazinātu piezvejas apjomu), šādi pasākumi tīktu koncentrēti uz tiem reģioniem, kuros pastāv vislielākais piezvejas risks. Lai noskaidrotu, kuri ir šie reģioni, betu vismaz jāapkopo informācija par to, kur, kad un cik liela apjoma notiek zvejošana. Tapec viens no plāna ieteikumiem paredz, ka ASCOBANS valstīm ir jāzūdod vai jāparliecina citām valstīm veikt petījumu, lai apkopotu datus par zvejas intensitāti Baltijas jūrā.

Taču ne šis petījums, ne turpmākie petījumi nedrīkst aizkavēt citu atjaunošanas plāna minēto ieteikumu īstenošanu. Ar ASCOBANS starpniecību ir nekavejoties jāskaidro šis kopsavilkums, kas sniegtu nepieciešamo informāciju par Baltijas jūrā reģistrēto cukdelfīnu piezvejas gadījumu vietu un laiku.

4. Skānas ehalošu īstermiņa programmas īstenošana

Apzinoties, ka, iespējams, paies vairāki gadi, pirms pilnība bus īstenoti nepieciešamie zvejas intensitātes samazinašanas pasākumi un zvejas ierīces aizstātas ar (īepriekš minētajām) zemāka riska ierīcēm, ir ieteicams konkrētos reģionos ar vislielāko piezvejas risku obligāti nodrošināt skānas ehalošu izmantošanu, un tas jāievieš iespējami īsā laikā (divos vai trīs gados).

Tulītēja un nepartraukta rīcība

Šī populācijas atjaunošanas plānā un tajā noteikto darbību savlaicīga īstenošana ir ļoti svarīga. Turklāt plānā paredzēts novērtēt un pārskatīt tā īstenošanu ne retāk kā reizi piecos gados. Pirmās pārskats ir jāzstrāda trīs gados pēc pirmo skānas ehalošu ieviešanas. Plānā paredzēts arī tas, ka Baltijas juras valstīm (ASCOBANS dalībniecēm un tapat arī citām valstīm) katru gadu jānodrošina ASCOBANS ar jaunāko informāciju par paveikto plāna īstenošanu.

ASCOBANS un citu reģionālu un starptautisku organizāciju sadarbība

Kaut gan ASCOBANS ir vienīga starptautiska organizācija, kurai ir precīzi formulēts uzdevums uzlabot cukdelfīnu aizsardzību Baltijas jūrā, pastāv arī daudzas citas reģionālas un starptautiskas organizācijas, kurām ir nozīmīga loma tieši Baltijas juras vides kvalitātes uzlabošanā un zvejniecības regulēšanā Baltijas reģionā. Tapec Jastarnas plans akcentē ciešu konsultāciju un sadarbības nepieciešamību starp ASCOBANS un citām minētajām organizācijām, īpaši IBSFC, kas ir kompetenta starptautiska zvejniecības pārvaldes organizācija reģionā, un HELCOM.

Papildus informācijai saņemšanai lūgums sazināties ar:

ASCOBANS Secretariat
Martin-Luther-King-str. 8
53175 Bonn, Germany
Tel.: +49 228 815 2416
Fakss: +49 228 815 2440

ascobans@ascobans.org vai www.ascobans.org